

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18.01.2001, sp. zn. 4 To 3/01

Číslo: 56/2001

Právní věta:

Předpokladem provedení důkazu záznamem telekomunikačního provozu je sepsání protokolu o tomto úkonu, který musí obsahovat zákonem stanovené podstatné náležitosti (§ 88 odst. 4 tr. ř.), musí tedy splňovat určité formální podmínky. Nedostatek jejich splnění, zejména, pokud jde údaje o místě, času, způsobu provedení záznamu, jakož i osobě, která záznam pořídila, lze však odstranit, a to i v řízení před soudem, stejným způsobem, tak jako v případě odstranění formálních nedostatků protokolu sepsaného o jakémkoliv jiném úkonu trestního řízení, např. výslechem osob, které se provedení úkonu zúčastnily, popř. jej provedly, a to v postavení svědka. Takový postup nelze považovat za nepřípustnou manipulaci se záznamy telekomunikačního provozu a nevymyká se ani možností soudu, takže věc nevyžaduje další šetření ve smyslu ustanovení § 221 tr. ř. o vrácení věci státnímu zástupci k došetření.

Podstatnou náležitostí protokolu o záznamu telekomunikačního provozu je i uvedení údajů o obsahu provedeného záznamu. Z dikce zákona však vyplývá, že podstatnou náležitostí předmětného protokolu není přepis jednotlivých hovorů na provedeném záznamu, ale že postačuje uvedení údajů o čase jednotlivých hovorů, číslech a osobách uživatelů účastnických stanic, tedy o osobách volajících a volaných.

Soud: Vrchní soud v Praze

Datum rozhodnutí: 18.01.2001

Spisová značka: 4 To 3/01

Číslo rozhodnutí: 56

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Odposlech a záznam telekomunikačního provozu

Předpisy: 141/1961 Sb. § 88 odst. 4
§ 221 odst. 1

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Vrchní soud v Praze zrušil ke stížnosti krajské státní zástupkyně v Plzni usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 15. 12. 2000 sp. zn. 4 T 9/99 a Krajskému soudu v Plzni uložil, aby o věci znovu jednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Napadeným usnesením Krajského soudu v Plzni ze dne 15. 12. 2000 sp. zn. 4 T 9/99 bylo rozhodnuto v hlavním líčení tak, že podle § 221 odst. 1 tr. ř. se trestní věc obžalovaných M. H., J. D., M. F. a Z. Š. vrací státnímu zástupci k došetření.

Své rozhodnutí Krajský soud v Plzni odůvodnil tím, že k námitkám obžalovaných vůči záznamům o provozu telekomunikačního zařízení při provádění důkazu čtením protokolu o těchto záznamech v hlavním líčení zajistil technické podmínky k provedení důkazu přehráním jednotlivých magnetofonových kazet se záznamy telekomunikačního provozu. Poukázal na to, že v průběhu přerušovaného hlavního líčení a porady senátu bylo zjištěno, že záznamy na jednotlivých magnetofonových kazetách ne zcela odpovídají skutečnosti, tyto záznamy zde chybějí anebo nejsou zcela úplné. Zjištění, že magnetofonové nahrávky obsahují i další, v protokolech o záznamu telekomunikačního provozu nezaznamenané hovory účastníků, vedlo krajský soud k závěru o splnění podmínek k postupu podle § 221 odst. 1 tr. ř. Má zato, že po vrácení věci k došetření bude nutné předložit příslušným orgánům magnetofonové kazety a provést úplný a vyčerpávající přepis jednotlivých zaznamenaných hovorů, a to do protokolu o záznamu telekomunikačního provozu, a zvážit doplnění znaleckého posudku z odvětví kriminalistická fonoskopická expertiza (to za předpokladu, že by nedošlo k postupu podle § 88 odst. 5 tr. ř.). Krajský soud má zato, že i když bylo v podstatě provedeno celé dokazování u hlavního líčení, nemůže být tato skutečnost důvodem pro případnou argumentaci státního zástupce, neboť úkony, které je nutno nyní provést, se vymykají možností soudu, který nemůže sám manipulovat se záznamy telekomunikačního provozu a stejně tak nemůže konkrétně popsat záznamy, které se navíc vyskytují na magnetofonových kazetách, neboť by tím porušil ustanovení § 88 odst. 4, 5 tr. ř.

Proti tomuto usnesení podala v zákonné lhůtě krajská státní zástupkyně v Plzni stížnost, v níž namítla, že podle jejího názoru v dané věci nejsou splněny zákonné podmínky ustanovení § 221 odst. 1 tr. ř. Postup krajského soudu označila za nadbytečný, neboť soud mohl důkaz provést přehráním jednotlivých kazet se záznamy telekomunikačního provozu při hlavním líčení. Tímto postupem je podle jejího názoru i neúměrně prodlužována doba trestního řízení, a to ve vazební věci. Poukázala na to, že přitom po provedení předmětného důkazu mohlo být meritorně rozhodnuto, neboť již byly provedeny všechny potřebné důkazy, které zajišťují dostatečný podklad pro rozhodnutí. Podle jejího názoru stav ve věci ve vztahu k záznamům telekomunikačního provozu provedený a zajištěný v průběhu přípravného řízení je plně v souladu s ustanovením § 88 odst. 4 tr. ř., a tudíž požadavek krajského soudu, resp. důvod vrácení věci státnímu zástupci k došetření je neopodstatněný. Z uvedených důvodů navrhl, aby Vrchní soud v Praze zrušil napadené usnesení a uložil Krajskému soudu v Plzni, aby o věci znovu jednal a rozhodl.

Obžalovaní M. H. a Z. Š. prostřednictvím svého obhájce zaslali soudu vyjádření ke stížnosti krajské státní zástupkyně, v němž vyslovili souhlas s rozhodnutím krajského soudu. Poukázali však dále na to, že navíc podle jejich názoru dalším důvodem k vrácení věci k došetření je skutečnost, že ani obžalovaní, ani jejich obhájci nebyli řádně seznámeni s přílohou č.1 vyšetřovacího spisu, která obsahuje magnetofonové kazety a dále jedenáctistránkový neočíslovaný a nezažurnalizovaný záznam o údajích k telefonním hovorům. V souvislosti s tím vyslovili nesouhlas se závěrem krajského soudu vysloveným v napadeném usnesení, že tato vyjádření obžalovaných a obhájců byla vyvrácena výpovědí svědka A., vyšetřovatele Krajského úřadu vyšetřování PČR Plzeň. Podle jejich názoru již z toho, co sám vyšetřovatel uvedl, v kontextu s tím, co uvedli u hlavního líčení obhájci i obžalovaní, vyplývá, že vyšetřovatel neumožnil obviněným a jejich obhájcům prostudovat celý spis, včetně příloh, jak mu to ukládá ustanovení § 166 odst. 1 tr. ř. Poukázali dále na své námitky vztahující se k možnosti použít záznamy telekomunikačního provozu, resp. protokoly nebo listiny, které jsou za ně považovány v trestním spise, již z, dříve podrobně rozvedených důvodů nepřipustné. Vyslovili názor, že i pokud by nedošlo k vrácení věci státnímu zástupci k došetření, bylo by provedení důkazu těmito záznamy v rozporu s ustanovením § 88 odst. 4 tr. ř.

Z těchto důvodů oba obžalovaní navrhli, aby Vrchní soud v Praze stížnost státního zástupce podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítl.

Vrchní soud v Praze přezkoumal z podnětu podané stížnosti podle § 147 odst. 1 tr. ř. správnost výroku napadeného usnesení i řízení předcházející napadenému usnesení a dospěl k následujícím závěrům: Podle § 221 odst. 1 tr. ř. může soud vrátit věc státnímu zástupci k došetření tehdy, ukazují-li výsledky hlavního líčení na podstatnou změnu okolností případu a je-li k objasnění věci třeba dalšího šetření. Tyto podmínky v dané věci nebyly splněny, a proto postup krajského soudu je zcela neopodstatněný.

Podstatou námitek krajského soudu jsou údajné procesní nedostatky týkající se záznamů o telekomunikačním provozu a protokolů o těchto záznamech. Ty však, pokud by byly námitky krajského soudu namístě, by musely existovat již v době podání obžaloby, neboť magnetofonové kazety s těmito záznamy jsou přílohou spisu a protokoly o těchto záznamech jsou založeny ve spise. Namítané nedostatky měly být tedy krajskému soudu patrný již po podání obžaloby. Je tedy zřejmé, že námitky krajského soudu jsou snahou dodatečně napravovat nedostatky vzniklé z toho důvodu, že případně nevyužil předběžnému projednání obžaloby a neučinil rozhodnutí podle § 188 odst. 1 písm. c) tr. ř., nikoliv postupem založeným na podstatné změně okolností případu, jak to vyžaduje ustanovení § 221 odst. 1 tr. ř. Z téhož důvodu by nemohla být důvodem k vrácení věci k došetření v tomto stadiu řízení ani skutečnost, že obžalovaní v přípravném řízení nebyli řádně seznámeni s celým spisem, tedy, jak v daném případě namítají, s přílohou, jejímž obsahem jsou magnetofonové kazety se záznamy telekomunikačního provozu. Námitky obžalovaných v tomto směru jsou proto zcela bezpředmětné. Vrchní soud se navíc v tomto směru zcela ztotožňuje se závěry krajského soudu uvedenými v napadeném usnesení. Dodává dále, že nelze ani pominout to, že v případě důvodnosti předmětné námítky by bylo možno namítaný nedostatek snadno odstranit v hlavním líčení provedením důkazu předmětnými záznamy.

Navíc vzhledem k tomu, že krajský soud neprovedl důkaz přehráváním magnetofonových pásek se záznamy o telekomunikačním provozu v hlavním líčení, ale mimo ně v poradě senátu, jeho výtky o rozdílech mezi záznamy a jejich přepisem v protokolech o záznamech telekomunikačního provozu nejsou vůbec opodstatněné a nelze ani dovodit, že by krajským soudem namítaná podstatná změna okolností případu vyplynula z výsledků hlavního líčení.

Splněna v daném případě není ani podmínka potřeby dalšího šetření k objasnění věci, neboť námitky a požadavky krajského soudu nesměřují k vyhledávání a provádění dalších důkazů, nýbrž pouze k odstranění formálních nedostatků důkazů již opatřených, které je zřejmě podle názoru krajského soudu nutné pro to, aby předmětné důkazy byly použitelné. K tomu a nakonec i k námitkám vyjádření obžalovaných je třeba uvést následující:

Především podle názoru Vrchního soudu v Praze nelze přisvědčit závěru krajského soudu vyplývajícímu z jeho rozhodnutí, že protokol o záznamu telekomunikačního provozu musí obsahovat úplný a vyčerpávající přepis jednotlivých hovorů zaznamenaných na magnetofonových páscích. Vzhledem k tomu, že účelem odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu je zjistit skutečnosti významné pro trestní řízení, je nepochybné, že není na závalu, když přepis záznamu neobsahuje hovory či části hovorů zjevně nesouvisející s trestním řízením.

Má-li být záznam telekomunikačního provozu užit jako důkaz, je třeba k němu připojit protokol s uvedením údajů o místě, času, způsobu a obsahu provedeného záznamu, jakož i o osobě, která záznam pořídila (§ 88 odst. 4 tr. ř.). Předpokladem provedení důkazu záznamem telekomunikačního provozu je tedy sepsání protokolu o tomto úkonu, který musí obsahovat zákonem stanovené podstatné náležitosti, musí tedy splňovat určité formální podmínky. Nedostatek splnění těchto formálních podmínek, zejména pokud jde o údaje o místě, času, způsobu provedení záznamu, jakož i

osobě, která záznam pořídila, lze však podle názoru vrchního soudu odstranit, a to i v řízení před soudem, stejným způsobem jako v případě odstranění formálních nedostatků protokolu sepsaného o jakémkoliv jiném úkonu trestního řízení, např. i výslechem osoby, resp. osob, které se provedení úkonu zúčastnily, popř. jej provedly, a to v postavení svědka. Takový postup nelze považovat za nepřípustnou manipulaci se záznamy telekomunikačního provozu a rozhodně se tento postup nevymyká možnostem soudu.

Podstatnou náležitostí protokolu o záznamu je i uvedení údajů o obsahu provedeného záznamu. Ze samotného znění zákona vyplývá, že zákon nestanoví jako podstatnou náležitost předmětného protokolu přepis jednotlivých hovorů na provedeném záznamu, ale že postačuje uvedení údajů o čase jednotlivých hovorů, číslech a osobách uživatelů účastnických stanic, tedy osobách volajících a volaných. Pro tento výklad svědčí i skutečnost, že důkazem je samotný záznam telekomunikačního provozu, v němž obsah hovorů je zachycen. Přepis jednotlivých hovorů obsažený v protokolu nepochybně zjednodušuje provedení důkazu záznamem telekomunikačního provozu a v nesporných případech, kdy o záznamech nevznikají pochybnosti, se lze spokojit s provedením důkazu čtením přepisu telefonických hovorů v protokolu. V případech, kdy vznikají pochybnosti, je však třeba provést důkaz samotným záznamem. Nelze ovšem vyloučit, aby v případě, kdy přepis nebyl pořízen a záznam není dostatečně srozumitelný, soud požádal o provedení přepisu Kriminalistický ústav Policie České republiky.

Za vadu nelze podle názoru vrchního soudu považovat ani skutečnost, že ke spisu jako příloha jsou připojeny magnetofonové pásky se záznamy telekomunikačního provozu, o nichž nebyl sepsán protokol o odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu. Pokud totiž podle § 88 odst. 4, věty druhé, tr. ř. je třeba ostatní záznamy (tj. ohledně nichž nebyl sepsán protokol) označit, spolehlivě uschovat a v protokolu založeném do spisu poznamenat, kde jsou uloženy, je zřejmé, že není vyloučeno, aby si tyto záznamy soud v případě potřeby vyžádal. Nelze totiž vyloučit, že soud na rozdíl od vyšetřovatele a státního zástupce dospěje k závěru, že tyto záznamy obsahují skutečnosti významné z hlediska trestního řízení a je třeba jimi provést důkaz. Z tohoto důvodu v průběhu trestního řízení nepřichází v úvahu postup podle § 88 odst. 5 tr. ř., jak to zřejmě požaduje ohledně záznamů navíc krajský soud. Takový postup je namístě až po pravomocném skončení řízení. Nedostatek existence protokolu o záznamu v takových případech (ze podle názoru vrchního soudu opět odstranit v hlavním líčení opatřením všech podstatných náležitostí, resp. zákonem vyžadovaných údajů).

K požadavku krajského soudu na zvážení doplnění v dané věci již vypracovaného znaleckého posudku z odvětví kriminalistická fonoskopická expertiza, a to ohledně záznamů na dvou magnetofonových kazetách, které zkoumání dosud nebyly podrobeny a na nichž podle přepisů těchto záznamů založených ve spise mají být skutečnosti významné pro trestní řízení, je třeba uvést, že vypracování předmětného posudku přichází v úvahu zejména v případech, kdy vznikají pochybnosti o totožnosti osob, mezi nimiž jsou zaznamenány hovory vedeny. Vzhledem k tomu, že tuto otázku je třeba posuzovat ve všech souvislostech vyplývajících z provedených důkazů, bude na zvážení krajského soudu, zda v daném případě je tento doplněk již vypracovaného posudku namístě.

Z výše uvedeného vyplývá, že vrchní soud neshledal postup krajského soudu opodstatněný a stížnost krajské státní zástupkyně v Plzni proto shledal důvodnou. Z tohoto důvodu podle § 149 odst. 1 písm. b) tr. ř. zrušil napadené usnesení a Krajskému soudu v Plzni uložil, aby o věci znovu jednal a rozhodl.